

Šola
Prenove

Vrste apnenih malt in izvedb v tehnologiji apna

Mateja Kavčič, ZVKDS RC

Koper, november 2022

Šola
Prenove

ZRAČNO APNO – APNO, KI SE STRJUJE NA ZRAKU

2 osnovni vrsti apnene malte

Žganje apna

Žganje apna: pri temperaturi 900 - 1200° C traja 4- 6 dni.

Pri žganju na kakovost apna vpliva:

- temperatura žganja
- trajanje žganja,
- kakovost prezračevanja,
- kakovost goriva in kamna.

Žganje apna

Žgano apno
skladiščimo na suhem in uporabimo
za pripravo apnene malte na licu
mesta: t.i. živo-apnene malte (hot
lime mortar)

.... ali
pa ga ugasimo in uporabimo za
pripravo apnene malte iz gašenega
apna (malta iz apnenga testa- lime
putty mortar)

Malta iz žganega apna: živo-apnena malta (ali "vroča" malta)

Živo apno: pesek = 1: 7, gasi v pesku se 3 - 4 dni

Živo-apnena malta za zidanje in grobo ometavanje

- Zidanje zidov
- Priporočena **ŽIVO APNENA** malta za popravilo zidov, ki bolje prodre v razpoke
- Zakaj izravnavava?
- ker ometov ne smemo nanašati v neenakomernih debelinah
- sicer se nenenakomerno sušijo in razpokajo

Gašenje apna

Gašenje apna: dodajanje vode žganemu apnu. Vode veliko, vsaj 3x več od apna.

Kakovost gašenega apna je odvisna od:

- pravilne količine vode za gašenje,
- pravilne temperature ob gašenju,
- velikosti grudic v gašenem apnu,
- čistoče v apneni jami.

Malta iz gašenega apna: gašeno-apnena malta

gašeno apno : pesek = 1:3 (2,5)

Za kakovost je pomembno:

- priprava peska (ne moker, mešane granulacije, ne preveč "moke", čist pesek)
- priprava apna
- mešanje in uležavanje malte

Gašeno – apnena malta je malta za finalno ometavanje, dekoracije in profilacije

gašeno apno: fini pesek = 1:2 (2,5) +naravni pigment

Za kakovost je pomembno:

- ne preveč pigmenta (manj od 10%, ker zmanjša delovanje apna)
- priprava peska (enotne granulacije)
- priprava apna
- mešanje in uležavanje malte

1 : 7

Negašeno ("živo") apno : pesek

oziroma

1 : 3

Gašeno apno : pesek

Niso vse malte (in posledično fasade)
enake glede na tip polnila (peska in
dodatkov):

Izbor peska vpliva na lastnosti malte

Razlika je odvisna od vrste (lokalnega!)peska in dodanih snovi (že izvorno ali namerno: pucolanov, veziv, armatur, hidrofobnih dodatkov...)

**BARVA
GLEDE NA
IZVOR (SESTAVO) PESKA**

**OBDELAVA
OBLIKA ZRN
okrogla – oglata,
rečni - drobljenec**

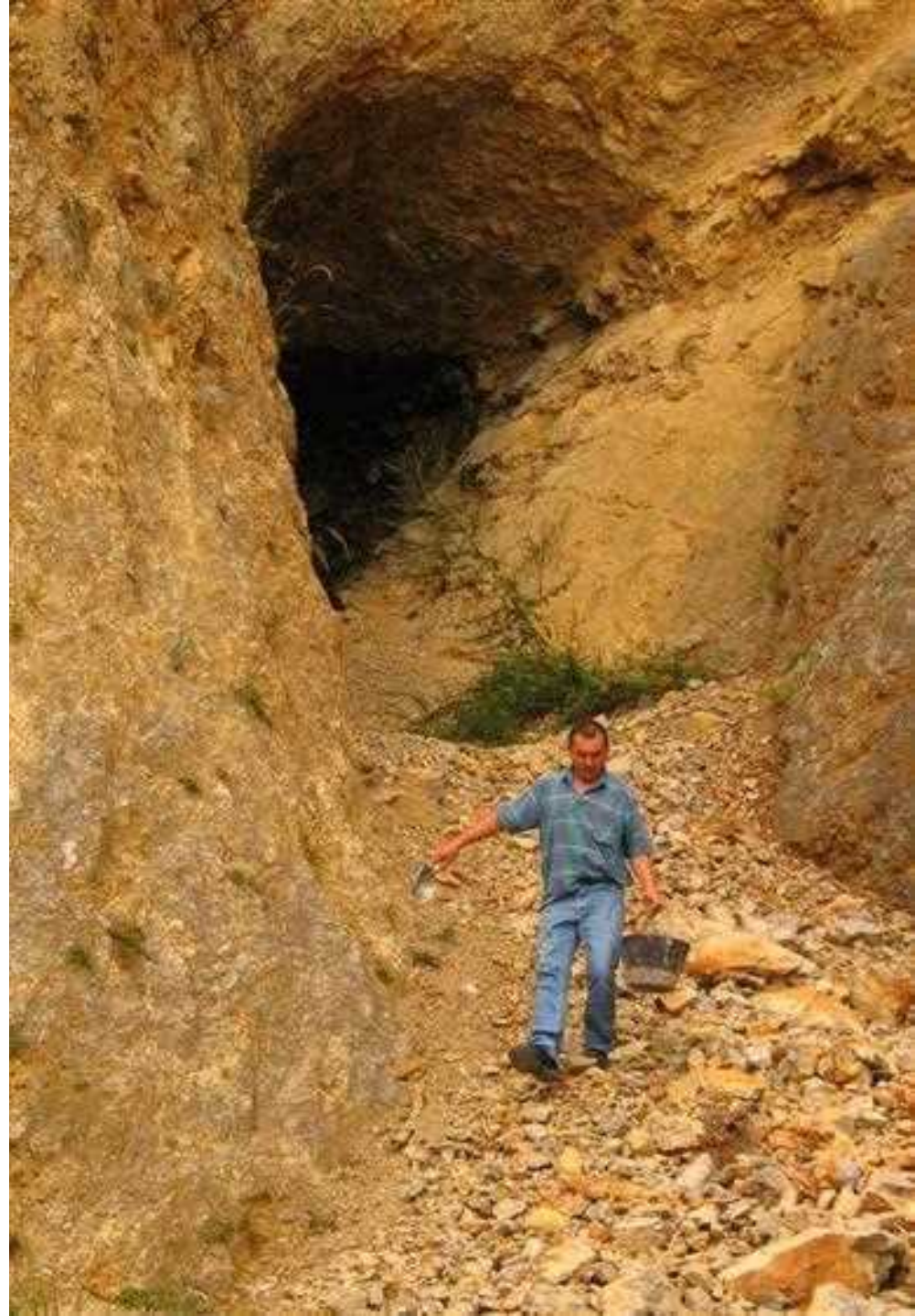
**IZGLED
VELIKOST ZRN
granulacija**

**FIZIKALNE PODROBNOSTI
DODATKI MALTAM**
pucolani : pospeševanje strjevanja
drobljena opeka : boljša poroznost
slama : armatura
žindra : hidrofobnost
poper : biocidno sredstvo

pesek:
izvor
lokalni

pesek:
barva

Pesek : oblika zrn
okrogel (rečni) –

oglat (drobljeni)

pesek –
velikost zrn

Dodatki - pucolan:
opečni prah,
vulkanski prah

Dodatki – drobljena opeka

Dodatki – žindra

Dodatki – slama

Dodatki : jajca, olja, kri, gnoj...

za različne namene:

- hidrofobnost
- odpornost na soli
- lažjo obdelovalnost
- blokado saj...

Niso vsi ometi enaki glede na način
izvedbe:

slog narekuje različne tehnologije

Razlika je odvisna od
časa nastanka → načina izvedbe

“ROMANSKI OMETI “

“GOTSKI OMETI “

“BAROČN I OMETI “

“KLASICISTIČNI
...MODERNI “ OMETI

Šola
Prenove

Orodja za izdelavo
ometov
in
dekoracij

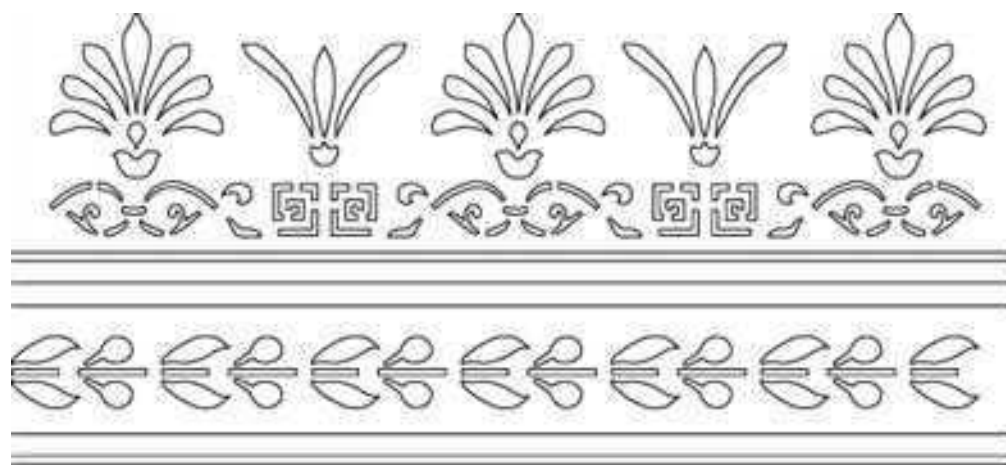

*orodje za
ometavanje –
zidarska žlica*

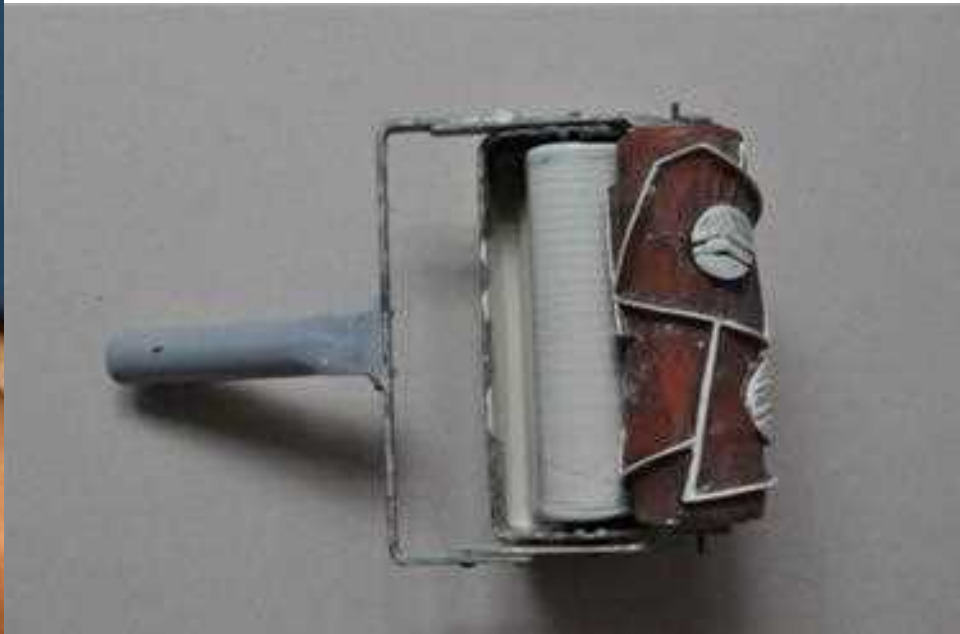
orodja za slikanje na omet

- ravnila, šablone

- 2222+5570 (JUB)
- 1095 (JUB)
- siva-barva ometov
- 3361 (JUB)
- 2471 (JUB)
- 4641 (JUB)
- 2031 (JUB)
- 1190 (JUB)

*orodja za slikanje
na omet – "radli"*

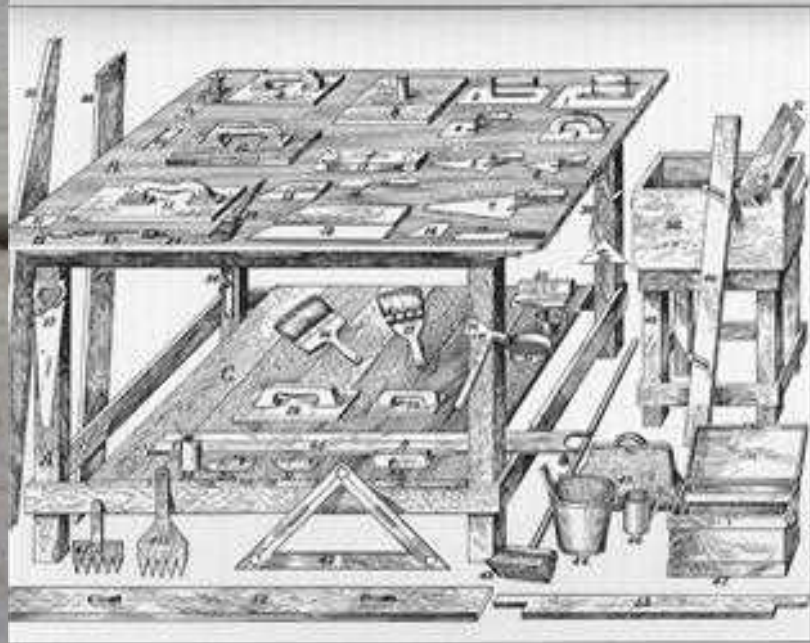
*orodja
za profiliranje
ometov –
izvlečne šablone*

*orodja za
vtiskanje / vrisanje
vzorcev v omet*

orodja za modeliranje ometov

orodja za oblikovanje sodobnih ometov

Šola
Prenove

Vizuelno prepoznavne značilnosti apnenega ometa

nekaj vizuelnih lastnosti apnenega ometa: posledice staranja

mrežasto
razporejene
razpoke,
običajno
zapolnjene z
raztopljenim
apnom =
samoobnavljanje

*nekaj vizuelnih lastnosti
apnenega ometa - posledice klime*

**vrtnčasti vzorci,
posledica
reakcije z
mikroklimo**

nekaj vizuelnih lastnosti apnenega ometa: dodatki maltam

- 1 vidne grudice nezgašenega apna - običajno malta iz živega apna ali slabo ugašenega, neprepasiranega apna**

- 2 vidni dodatki opeke, drobljene ali v prahu - za hitrejše strjevanje (puzolan) ali boljšo paropropustnost**

- 3 vidni dodatki žlindre- za boljšo odpornost na vlago**

*nekaj vizuelnih
lastnosti
apnenega ometa:
neravna površina*

Omet sledi reliefu podlage –
zato ker se enakomerno
strjuje le v enako debelem
nanosu.

- izravnavanje na
neenakomerni podlagi
zahteva daljši čas izvedbe,
- kadar so želeli izdelati
ravno fasado, je bila ravna že
podlaga (zid).

*nekaj vizuelnih
lastnosti
apnenega
ometa:*

**Vrasi dekorativnih
členov. Teh ni mogoče
narediti v cementni
omet – ker se prehitro
strdi!**

**Prav tako ne zahtevnih
dekoracij, ki zahtevajo
čas.**

**Cement (gips, itd.) se
strdi preden ga
izoblikujemo.**

Zakaj je raba apna pri prenovi tako pomembna?

Industrijski cement se je množično uporabljal pri obnovi zadnjih 50 let

Slabosti:

- ker vsebuje soli, poveča srk vlage iz tal,
- ne prepušča pare, zato zid ni paropropusten, vlaga se zadržuje v njem,
- je trd in tog, zato mehkejši material ob njem propade – celo zid,
- hitro trdi, zato ga je težko dekorativno obdelovati.

Sodobni materiali reagirajo drugače od tradicionalnih, ker niso paropropustni vnašajo nove probleme, slabšajo mikroklimo stavb, povzročajo škodo.

Zakaj je industrijsko pridelano apno / NHL za spomenike manj primerno?

I. Ker je unificirano za vso stavbno dediščino in se težko prilagaja lokalnim posebnostim:

1. malo razpoložljivih granulacij peska
2. industrijsko izbrana vrsta peska
3. fiksna razmerja mešanic

II. Ker ne poznamo njihove prave sestave:

1. kljub zagotovitvam prodajalcev sestavine niso preverljive – dodatki niso znani
2. izkušnja: ker vsakih 10 let na novo ugotavljamo, da nekaj “ne štima”

Primerno je le, kadar izvajalec ne pozna apnene tehnologije

Apno

Zakaj je primerno za obnovo?

- I. Ker je z njim grajena večina naše stavbne dediščine, z izjemo gradnje v 20. stoletju - in zato tehnološko "kompatibilno"
- II. Ker je zdravo gradivo :
  1. je razkužilo
  2. ker omogoča zidovom prehajanje pare – je paropropustno
  3. je združljivo z drugimi naravnimi gradivi – kamnom, lesom, opeko, glino, slamo, žimo...
  4. ker se "samoobnavlja"
  5. ker je trajnostno (pri strjevanju veže CO₂)
- III. Ker je prilagodljivo karakteristikam vsakega spomenika posebej
- IV. Ker je pridelano doma, je lokalno, je avtohtono.

Pasti

Garancije javnih naročil in gradbene prakse?

- I. Kako priskrbeti specifikacije / tehnološke liste?
  - voda, pesek, apno : vsaka sestavina ima lahko svoj tehnološki list
- II. **Izboljšati znanja in povečati zanesljivost izvedb : garancijo lahko da vsak izvajalec, ki obvlada izvedbo**
- III. **Katera garancija je trajnejša: 5- 10 let na izvedbo ali 500 let trajanja obstoječega?**

Primerjave?

Apno je v konservatorstvu hit zadnjih 20 let. Koliko imamo primernih izvedb mi in koliko drugje?

Npr. Kutna Hora – v celoti restavrirani in v apneni tehnologiji izdelani fasadni nizi

Primerjave?

Piran – ulični niz: 1 fasada (Benečanka) izvedena v apneni tehnologiji

Kako lahko napredujemo?

Izboljšati poznavanje in izkušnje z izvedbami

- I. **Popularizacija apneničarjev, spodbujanje nabave domačega apna**

- I. **Širjenje znanj :**
  1. Šola prenove/delavnice po regijah
  2. Udeležba na mednarodnih delavnicah
  3. ALU – restavratorji - **širitev specialističnih znanj na stavbne materiale**

- III. **Zahteva v KVP po usposobljenih izvajalcih:**
  1. MK – lista usposobljenih izvajalcev
  2. Nacionalna poklicna kvalifikacija

*NACIONALNA POKLICNA KVALIFIKACIJA :
POKLICNI STANDARDI so pripravljene
že od leta 2003*

ZIDAR	– RESTAVRATORSKI SODELAVEC
KAMNOSEK	– RESTAVRATORSKI SODELAVEC
PEČAR	– RESTAVRATORSKI SODELAVEC
SLIKOPLESKAR	– RESTAVRATORSKI SODELAVEC
MIZAR	– RESTAVRATORSKI SODELAVEC
KLEPAR	– RESTAVRATORSKI SODELAVEC
KROVEC	– RESTAVRATORSKI SODELAVEC

<https://npk.si/>

Šola
Prenove

Hvala za pozornost!

